ČAS ODLOČITVE

VOLILNI

LEVICA IN VESNA

MANIFEST

UVOD:

7 ČAS ODLOČITVE

NAŠ ODGOVOR:

11 PET STEBROV ZA SOLIDARNO IN TRAJNOSTNO DRUŽBO

I
BLAGINJA ZA VSE, NE LE ZA PEŠČICO 17

II
OKOLJE IN ZDRAVJE 25

III
GOSPODARSTVO IN EKONOMSKA DEMOKRACIJA 35

IV
VARNOST IN MIR 43

V
DEMOKRACIJA IN SVOBODA 51

SKLEP 59

UVOD:

ČAS ODLOČITVE

Živimo v času globokih prelomov. Podnebna kriza ni več opozorilo prihodnosti, temveč realnost sedanjosti. Njene posledice poslabšujejo pogoje za življenje: poplave uničujejo domove in pridelke, poletna vročina povzroča suše in požare. Neenakosti se poglabljajo: med bogatimi in revnimi, med centrom in obrobjem, med tistimi, ki odločajo, in tistimi, ki nosijo posledice teh odločitev. Svet okrog nas pretresajo vojne in grožnje novih vojn. Razkraja se sistem mednarodnega sodelovanja, ki je po drugi svetovni vojni zagotavljal relativno stabilnost, mir in razvoj. V zadnjem desetletju smo povsod po svetu priča vzponu avtoritarizma, skrajne desnice in politike strahu.

Ti pojavi niso naključni in niso ločeni drug od drugega. Imajo skupen koren: kapitalistični ekonomski sistem, ki temelji na koncentraciji moči in bogastva, na izčrpavanju ljudi in narave ter na logiki kratkoročnega dobička. Sistem, ki na eni strani ustvarja milijarderje, na drugi pa revščino, negotovost in socialno razslojevanje. Sistem, ki planet potiska čez njegove meje vzdržnosti. Svet bo letos do 24. julija porabil več, kot so obnovitvene zmožnosti planeta. Slovenija pa bo ta prag prekoračila že 25. aprila! Živimo v sistemu, ki za najvišjo vrednoto postavlja denar. Uspeh se meri v premoženju, »heroji« so tisti, ki imajo največ – ne glede na to, kako so do tega premoženja prišli. Njih se časti, njihove zgodbe se idealizira, oni so vzor družbi. A takšen vrednostni sistem je prazen in nevaren: nagrajuje pohlep, spregleduje odgovornost in razkraja občutek skupnega.

Na rob potiska resnične nosilce družbe. Delavko, ki trdo dela. Humanitarko, ki pomaga. Učiteljico, ki poučuje prihodnje generacije. Gasilca, ki tvega življenje. Inženirja, ki rešuje probleme. Vse tiste, ki s svojim znanjem, delom in nesebičnostjo držijo skupnost pokonci.

Naša politika izhaja iz preprostega prepričanja: prava vrednost družbe se ne meri po bogastvu peščice, temveč po tem, kako družba ceni in spoštuje tiste, ki največ prispevajo k skupnemu dobremu.

Skrajna desnica, ki se vzpenja, ni odgovor na krizne razmere v svetu, pač pa njihova radikalna pospešitev. Namesto da bi odpravila vzroke negotovosti, to negotovost s politiko strahu poglablja. Namesto solidarnosti ponuja izključevanje, namesto demokracije koncentracijo oblasti, namesto miru normalizacijo nasilja. V imenu "reda" razkraja pravno državo, v imenu "suverenosti" spodkopava mednarodno sodelovanje, v imenu "ljudstva" pa omejuje demokratične svoboščine. In z njo denar prevzema tudi politično oblast.

Za Slovenijo so te tendence eksistenčno tveganje. Kot majhna in odprta država smo odvisni od stabilnega mednarodnega okolja, spoštovanja mednarodnega prava in močnih multilateralnih institucij. Če svet prepustimo silam, ki rušijo povojno ureditev – celo Organizacijo združenih narodov in Evropsko unijo – s tem ne ogrožamo le miru in sodelovanja, temveč tudi temelje lastne državnosti, naše varnosti in naše blaginje.

Zato volitve 2026 niso zgolj izbira med strankami. So izbira med dvema smerema razvoja. Med družbo, ki se sprijazni z neenakostjo, okoljsko razgradnjo in avtoritarnimi odzivi, in družbo, ki se odloči za pravičnost, demokracijo in trajnost.

Socialna pravičnost.
Zelena prihodnost.
Skupen boj.

NAŠ ODGOVOR:

PET STEBROV ZA SOLIDARNO IN TRAJNOSTNO DRUŽBO

Krize našega časa niso nesreče. So posledica političnih odločitev – in zato jih je mogoče reševati s političnimi odločitvami. Nastale so zaradi sistema, ki postavlja dobiček pred ljudi, kratkoročne interese pred skupno dobro in izčrpavanje narave pred odgovornostjo do prihodnosti.

Zeleno-leva koalicija Levica in Vesna združuje dve politični tradiciji, ki ju povezuje isto temeljno prepričanje: družba mora služiti ljudem in ne obratno. Levica izhaja iz boja za socialno pravičnost, dostojno delo in močne javne storitve. Vesna prinaša zavedanje, da brez varovanja okolja in podnebja ni ne zdravja ne varnosti ne prihodnosti. Skupaj oblikujemo politiko, ki razume, da sta socialna in okoljska pravičnost neločljivi. Da socialna pravičnost in zelena prihodnost predstavljata skupen boj.

Zato ne ponujamo kozmetičnih popravkov sistema, ki proizvaja krize. Spreminjamo smer razvoja naše družbe. Gradimo politiko, ki postavlja meje pohlepu, ščiti skupne dobrine, krepi demokracijo in v središče odločanja postavlja ljudi – današnje in prihodnje generacije.

1. Blaginja za vse, ne le za peščico

Delo ustvarja bogastvo, a sadovi tega dela so vse bolj neenakomerno porazdeljeni. Preveč ljudi kljub polni zaposlitvi živi v negotovosti, brez dostopnega stanovanja, z visokimi zneski položnic in brez zagotovila, da bodo njihovi otroci imeli boljšo prihodnost. To ni posledica pomanjkanja znanja ali truda, temveč političnih odločitev.

Naše izhodišče je jasno: blaginja ni stranski učinek trga, pač pa priborjena pravica – in politična odločitev! Odločitev, da je delo vrednota, ne strošek. Odločitev, da so stanovanje, energija, vzgoja, skrb in znanje temeljne dobrine, ne tržno blago. Odločitev, da družba napreduje takrat, ko nihče ne ostane zadaj.

Zato gradimo politiko blaginje za vse, ki temelji na dostojnem delu, dostopnem bivanju, skupni rabi omejenih narav-

nih virov, močnih javnih storitvah ter šolstvu in znanosti kot temelju prihodnosti. Naš cilj ni minimalno preživetje. Naš cilj je varno, dostojno in kakovostno življenje za vse – za nas in za prihodnje generacije.

2. Okolje in zdravje: politika za prihodnje generacije

Podnebna kriza ni okoljska tema – je vprašanje varnosti, zdravja in ekonomije. Podnebna kriza je vprašanje revščine, vojn in migracij. Suše, poplave in vročinski valovi že danes povzročajo milijardne škode in uničenja, spomnimo se samo uničujočih požarov v Sloveniji leta 2022 in poplav leta 2023. Hkrati pa je okoljska kriza povezana z našim zdravjem: če dihamo onesnažen zrak, jemo hrano, polno pesticidov in plastičnih delcev, uničujemo tudi lastno zdravje. In družba, utemeljena na potrošništvu, je za planet kot virus: s trošenjem, izčrpavanjem naravnih virov, izsekavanjem gozdov, zastrupljanjem oceanov in ustvarjanjem milijonov ton odpadkov iz dneva v dan, iz meseca v mesec, iz leta v leto uničujemo pogoje svojega lastnega obstoja.

Zato zavračamo politiko majhnih popravkov. Zavračamo miselnost, naj si v razmerah vse bolj podivjanega podnebja vsak pomaga, kot sam najbolje zna. Podnebne krize nismo povzročili sami in odgovornost za lajšanje njenih posledic bomo nosili skupaj, da nikogar ne bomo pustili samega. Zeleni prehod ni nekaj, kar si lahko privoščijo samo bogati, je naša skupna odgovornost. Potrebujemo korenite spremembe tako v politikah kot v miselnosti. Zavračamo politiko, ki misli iz danes na jutri in snujemo politiko, ki misli na prihodnje generacije.

3. Gospodarstvo in ekonomska demokracija

V slovenskem gospodarstvu že tri desetletja iščemo odgovorne lastnike podjetij. Niso se izkazali ne PID-ovski baroni v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, ne tajkuni desetletje kasneje, danes pa naše gospodarstvo polzi v roke tujega kapitala. V Levici in Vesni imamo odgovor na to: krepitev lastništva zaposlenih. Komu, če ne zaposlenim, je v interesu dolgoročen in zdrav razvoj podjetja?

To je tudi odgovor na ekonomski položaj Slovenije v svetu. V zadnjih letih sicer končno dohitevamo povprečno razvitost EU, a če želimo napredovati, ne smemo ostati podizvajalci tujih korporacij. Tak razvoj ustvarja izseljevanje, stagnacijo in politično nemoč. Zato se zavzemamo za aktivno razvojno državo, ki mora znati definirati gospodarske prioritete ter na teh področjih razvijati najvišjo kakovost, ponujati najboljše znanje ter usmeriti napore v ustvarjanje slovenskih blagovnih znamk.

4. Varnost in mir

Prava varnost se ne začne z orožjem, temveč z mirom, stabilnostjo in mednarodnim pravom. Za Slovenijo kot majhno državo je ključno, da naredimo vse, kar je v naši moči, da ohranimo svet, temelječ na pravilih. Da ne zdrsnemo v svet, temelječ na surovi moči, ki se poraja z vzponom svetovne desnice in njenih samodržcev.

Zavzemamo se za močne multilateralne institucije, diplomacijo in preprečevanje konfliktov. Hkrati pa koncept varnosti širimo na socialno in podnebno varnost. Podnebna kriza je osrednje varnostno vprašanje 21. stoletja – brez podnebne stabilnosti ni ne hrane, ne vode, ne miru.

Evropska unija mora razviti lasten, skupen varnostni obroč, ki bo vključeval obrambno, prehrambeno, energetsko in podnebno varnost. Zveza NATO svojim članicam ne zagotavlja več niti prve, obrambne varnosti. Skupna

varnost ne sme biti izgovor za militarizacijo družbe, krčenje svoboščin in podrejanje partnerjev. Zato zagovarjamo umik Slovenije iz zveze NATO in takojšnje oblikovanje Evropskega varnostnega obroča.

5. Demokracija in svoboda

Skrajna desnica demokracijo razume kot oviro. Mi jo razumemo kot temelj. A formalna demokracija brez realne udeležbe ljudi ni dovolj.

Zavzemamo se za razširitev demokracije: več preglednosti oblasti, več nadzora nad nosilci moči in več neposrednega odločanja. Uvedba referendumskega dne po švicarskem vzoru pomeni večjo vključenost ljudi in manj manipulacij.

Hkrati pa napovedujemo oster boj proti korupciji, predvsem proti gospodarskemu in okoljskemu kriminalu, ki v Sloveniji prevečkrat ostajata nekaznovana. Posledica tega pa je, da se odločilno krha zaupanje v sodni sistem in v temelje pravičnosti.

Svoboda izražanja, demokracija, neodvisni mediji, pravna država in civilna družba niso samoumevni. So vrednote, ki jih bomo aktivno branili.

BLAGINJA ZA VSE, NE LE ZA PEŠČICO

DOSTOJNO IN KAKOVOSTNO ŽIVLJENJE ZA VSE

Družba, ki ne zagotovi dostojnega življenja večini ljudi, ni povezana, stabilna, demokratična ali odporna na krize. Če osnovne življenjske potrebe niso zagotovljene, se družba lomi: rastejo neenakosti, strah in radikalizacija. Čisto in zdravo življenjsko okolje, topel dom, dostopna energija, zdravstvo, dostop do kulture, javni prevoz, kakovostno javno šolstvo in dostop do znanja ne smejo biti privilegiji – to so temeljne pravice, ki pa brez ustreznega javnega financiranja ostanejo zgolj črka na papirju.

Vlaganja v izobraževanje, znanost in pametno digitalno preobrazbo so ključna za blaginjo. A brez hkratnega zniževanja osnovnih življenjskih stroškov bodo tudi uspehi na področju plačne politike postopoma izničeni, razredne in premoženjske razlike pa bodo še naprej naraščale.

KAKO BOMO TO DOSEGLI

1. Plače in delo

- **Delo postavljamo v središče gospodarstva.** Delavec ni strošek, temveč temelj vsakega podjetja in skupne blaginje.
- **Konec revščine med zaposlenimi.** Minimalno plačo bomo usklajevali z dejanskimi življenjskimi stroški, jo ohranjali nad pragom tveganja revščine in uveljavili načelo *»enka je minimalka«* kot najnižjo osnovno plačo.
- **Pošteno plačilo za ključne poklice.** Deficitarnim poklicem v sociali, dolgotrajni oskrbi, zdravstvu in šolstvu ter drugih javnih službah bomo zagotovili ustrezno plačilo.

- **Razbremenitev dela in pravična obdavčitev bogastva.** Davčno breme bomo postopno prenašali z dela na premoženje in kapital.
- **Rast plač in kupne moči.** Gospodarska rast mora pomeniti višji življenjski standard za večino, ne le dobičke za peščico.

2. Stanovanjska politika

- **Javna stanovanja kot korektiv trga.** Nadaljevali bomo gradnjo vsaj 20.000 novih javnih najemnih stanovanj do leta 2032 in zaščitili javni stanovanjski fond pred privatizacijo.
- **Konec špekulacij.** Omejili bomo špekulativne nakupe nepremičnin in obdavčili prazna stanovanja.
- **Več dostopnih stanovanj.** Povečali bomo ponudbo stanovanj in zazidljivih parcel ter znižali najemnine in cene nakupa.
- **Najprej obnova, potem nova gradnja.** Spodbujali bomo prenove, naselitev praznih hiš in stanovanj ter oživitev mestnih središč.
- **Hitrejša in enostavnejša gradnja.** Poenostavili bomo postopke za gradbena dovoljenja.
- **Energetsko učinkovita stanovanja.** Spodbujali bomo nizkoenergetsko gradnjo in energetsko sanacijo stavb.
- **Neprofitne in zadružne rešitve.** Podpirali bomo stanovanjske zadruge in druge neprofitne oblike bivanja v javnem interesu.

3. Energetska blaginja

- **Dostopna in čista energija kot temelj dostojnega življenja.** Z večjo proizvodnjo cenovno dostopne obnovljive energije bomo zagotovili energetsko varnost ter odpravili energetsko revščino.
- **Močno javno energetsko omrežje.** Uvedli bomo strateški državni investicijski program za nadgradnjo elektroenergetskega omrežja in množično postavitev skupnostnih hranilnikov energije.

- **Skupnostna energija.** Uvedli bomo davčne spodbude za skupnostne elektrarne na obnovljive vire.

4. Otroci, mladi, družine in skrb

- **Brezplačen vrtec** za vse.
- **Dostopna in javno financirana dolgotrajna oskrba.** Nadaljevali bomo z vzpostavljanjem sistema dolgotrajne oskrbe, ki bo dostopen vsem, ki ga potrebujejo.
- **Socialna varnost brez poniževanja.** Vzpostavili bomo poenostavljen in avtomatiziran sistem socialnih transferjev.
- **Enoten sistem družinskih podpor.** Povezali bomo zdajšnje subvencije za vrtce, otroške dodatke in dohodninske olajšave, tako da bo vsako zvišanje plače pomenilo višji razpoložljivi dohodek – brez skritih izgub zaradi prehajanja med razredi.
- **Krepili bomo vlogo socialnega dela, njegovo avtonomijo ter vlogo centrov za socialno delo.** Izboljševali bomo pogoje dela ter krepili mrežo socialnovarstvenih programov.
- **Krepitev štipendijskih programov za mlade.**

5. Javno in brezplačno šolstvo

- **Šoli bomo povrnili ugled.** Učiteljem pa zagotovili spoštovanje, primerne delovne pogoje, jasno avtoriteto in zaščito njihove strokovne avtonomije, tudi s prilagoditvijo normativov.
- **Varno šolsko okolje.** Dosledno bomo izvajali preventivne programe proti medvrstniškemu nasilju in spletnemu nadlegovanju v osnovnih in srednjih šolah.
- **Manj učenja na pamet, več razmišljanja.** Učne načrte bomo razbremenili faktografije in jih usmerili v kritično mišljenje, ustvarjalnost ter digitalno in funkcionalno pismenost.

- **Šola kot temelj solidarne skupnosti.** Spodbujali bomo povezovanje šol z lokalnimi skupnostmi, domovi za starejše, in prostovoljskimi organizacijami za krepitev solidarnosti, empatije in družbene odgovornosti.
- **Odgovorna raba umetne inteligence.** Vzpostavili bomo varno, javno nadzorovano digitalno infrastrukturo ter jasna pravila za odgovorno rabo umetne inteligence v izobraževanju.
- **Mladost brez digitalne zasvojenosti.** Šole bomo okrepili s programi za prepoznavanje spletnih tveganj, nadlegovanja in digitalne zasvojenosti, hkrati pa bomo v EU vodilni pri omejevanju vpliva socialnih omrežij na otroke in mladostnike.
- **Šola kot prostor vključevanja.** Zagotovili bomo, da bodo šole prostor uspešne integracije otrok priseljencev, ne segregacije ali izključevanja.
- **Dejansko brezplačno šolstvo.** Zagotovili bomo brezplačne učbenike, dostope do letovanj, šol v naravi in kulturne šole za vse otroke.
- **Izgradnja študentskih domov.**

6. Kultura kot središče družbe

- **Kultura mora biti dostopna vsem.** Proračun za kulturo se mora še naprej krepiti in biti razvojno naravnan, da omogoča stabilno vlaganje v programe in kulturno infrastrukturo po vsej Sloveniji.
- **Dostojno delo v kulturi.** Boj proti prekarizaciji pomeni nadaljevanje *insourcinga* in izboljšanje delovnih pogojev samostojnih delavcev v kulturi. Zagotovili bomo plačano bolniško nadomestilo po tretjem dnevu odsotnosti.
- **Podpora samostojnim delavcem v kulturi in nevladnim organizacijam.** Ustanovili bomo produkcijski center za samostojne delavce in nevladne organizacije.
- **Razvoj slovenskega filma.** Ustanovili bomo Slovenski avdiovizualni center – Viba, ki bo zagotovil stabilne pogoje za filmsko produkcijo in prenovili prostore za filmske rezidence.

- **Ključne kulturne investicije.** Dokončali bomo gradnjo NUK 2 in Drame ter začeli z gradnjo novega Prirodoslovnega muzeja.
- **Krepili bomo bralno pismenost.** Bralna pismenost strmo pada. V času družbenih omrežij in lažnih informacij je ključno kritično razmišljanje, zato bomo krepili programe, ki prispevajo h krepitvi bralnih navad.

7. Znanost kot temelj družbe znanja

- **Močna javna raziskovalna mreža.** Sistematično bomo krepili javne raziskovalne inštitute, univerze in raziskovalne infrastrukture kot hrbtenico družbe znanja.
- **Stabilno in dolgoročno financiranje.** Zagotovili bomo predvidljivo, večletno financiranje raziskovalnih projektov, ki omogoča kakovostno delo, tveganje in preboje – ne projektnega preživetja.
- **Svoboda raziskovanja.** Varovali bomo avtonomijo znanosti pred političnimi in tržnimi pritiski ter spodbujali temeljne in aplikativne raziskave v javnem interesu.
- **Znanje za skupno dobro.** Raziskovalne rezultate bomo sistematično povezovali z družbenimi potrebami – v zdravstvu, okolju, gospodarstvu in javnih storitvah.
- **Mladi raziskovalci kot prihodnost.** Okrepili bomo karierne poti, dostojne delovne pogoje in stabilne zaposlitve za mlade raziskovalke in raziskovalce.
- **Odprta znanost.** Spodbujali bomo odprti dostop do znanstvenih rezultatov, podatkov in infrastrukture, financiranih z javnimi sredstvi.

II

OKOLJE IN ZDRAVJE

LJUDJE IN NARAVA PRED DOBIČKI

Že dolgo vemo, da živimo preko obnovitvenih zmožnosti planeta. A sistem je na to neodziven. Obratno: rast, potrošnjo, onesnaževanje, uničevanje ekosistemov vsako leto še pospešujemo, namesto da bi jih brzdali, ustavljali. Smo kot bolnik, ki ve, da je bolan, a tiho upa, da ga bo čudežno rešila tehnologija.

Resnica je neizprosna: podnebne spremembe niso več stvar prihodnosti, pač pa realnost sedanjosti. Vsako leto se svet in Slovenija soočata z več naravnimi nesrečami, sušami, poplavami, vročinskimi valovi, ki uničujejo letine, preganjajo ljudi z domov, povzročajo smrti, zlasti med starejšimi in bolj ranljivimi.

Če ne bomo ukrepali, bomo plačevali vsako leto dražji račun za katastrofe, ki se bo meril v izgubljenih pridelkih, domovih, zdravju in življenjih.

Zeleni prehod ni modni trend. Je nuja. V Levici in Vesni smo kritični do tega, kako je bil v preteklosti zastavljen. Zeleni prehod ne sme biti privilegij za tiste, ki si ga lahko privoščijo. Naš zeleni prehod temelji na predpostavki, da moramo od njega imeti koristi vsi. Ne temelji na prepovedih in omejitvah, temveč na spodbudah in prihrankih, zaradi katerih bo za vsakogar najboljša izbira. Energija mora biti cenejša, ne dražja. Okolje, očiščeno pesticidov, nevarnih kemikalij in škodljivih delcev v zraku, je najboljša preventiva za javno zdravje. Javni prevoz mora biti hitrejši, udobnejši in ugodnejši od avtomobilov, in ne obratno. Solarni paneli in vetrne elektrarne pa morajo služiti skupnosti, ne pa ji biti vsiljene.

Brez čistega okolja ni javnega zdravja. Brez zdravja ni socialne varnosti. In brez varnosti ni svobode. Naša politika se postavlja na stran ljudi, ne onesnaževalcev.

KAKO BOMO TO DOSEGLI

1. Okolje kot javno zdravje

- **Stroga pravila za onesnaževalce.** Uvedli bomo stroga pravila za emisije v zrak, vodo in tla – in poskrbeli, da se jih bo dejansko izvajalo: nadzor bo učinkovit, kršitve pa strogo sankcionirane.
- **Okolje ima prednost.** Okoljski standardi ne bodo več kompromis med zdravjem in dobičkom: temeljili bodo na znanstvenih dokazih, zdravje ljudi pa bo pred kratkoročnimi gospodarskimi interesi.
- **Čisto okolje je javno zdravje.** Okoljske in zdravstvene politike bomo povezali v enotno strategijo javnega zdravja – ker čisto okolje ni nadstandard, ampak pogoj za dostojno življenje.
- **Javni podatki za preventivo.** Vzpostavili bomo sistematičen monitoring onesnaženosti in javno dostopne podatke – brez skrivanja in olepševanja – kot podlago za preventivne zdravstvene ukrepe.

2. Okoljski kriminal

- **Onesnaževanje je zločin do okolja.** Malomarno onesnaževanje ne bo več obravnavano kot napaka, temveč kot kaznivo dejanje.
- **Specializiran pregon.** Ustanovili bomo specializirane okoljske oddelke znotraj policije, tožilstva in inšpekcij, z jasnimi pooblastili in sredstvi za učinkovite preiskave.
- **Osebna odgovornost onesnaževalcev.** Za hujše okoljske kršitve bomo sankcije zaostrili in jih obravnavali kot kazniva dejanja z osebno odgovornostjo vodstev – brez izmikanja in brez prelaganja krivde.
- **Onesnaževalec plača.** Uvedli bomo obvezno okoljsko zavarovanje pravnih oseb za kritje povzročene okoljske škode – da stroškov ne bomo več plačevali ljudje.

3. Energetika – varna, demokratična in čista

- **Namesto TEŠ – solarizacija.** Do leta 2032 bomo nadomestili TEŠ 6 s celovito solarizacijo Slovenije – brez novih fosilnih izgovorov.
- **Skupnostni hranilniki.** Nadgradili bomo elektroenergetsko omrežje in ob transformatorjih postavili skupnostne hranilnike energije.
- **Sonce za vse.** Namestili bomo sončne elektrarne na vseh javnih stavbah in večjih parkiriščih – da do energije iz sonca pride vsak, ne le prvi ali tisti, ki si to lahko privoščijo.
- **Vetrnice z lokalnim soglasjem in lastništvom.** Postavitev vetrnih elektrarn bomo dovolili le ob obveznem solastništvu in soglasju lokalnih skupnosti (20 % brezplačno solastništvo lokalne skupnosti, z možnostjo odkupa do 50 %).
- **Več geotermalne energije.** Povečali bomo vlaganja v geotermalno energijo.
- **Jedrska energija brez skrivnosti.** Podaljšali bomo varno obratovanje NEK do leta 2062 ter izvedli celovito, strokovno in popolnoma transparentno presojo smiselnosti ter finančne, varnostne in okoljske vzdržnosti projekta JEK 2, podprto s široko javno razpravo. Javnosti bomo zagotovili popoln vpogled v finančno konstrukcijo projekta ter zahtevali neodvisno predstavitev celotnega finančnega in družbenega bremena odločitve o izgradnji JEK 2, skupaj z enakovredno obravnavo alternativnih rešitev po enakih merilih transparentnosti. Šele takrat lahko organiziramo posvetovalni referendum – ne prej.
- **Razpršena energija kot temelj energetske varnosti.** Uveljavili bomo razpršeno proizvodnjo energije kot temelj energetske varnosti – enostavno, cenovno dostopno, za vse.

4. Mobilnost za ljudi in naravo

- **Brezplačen javni prevoz za mlade.** Šolajoči mladini bomo omogočili brezplačno uporabo javnega prevoza po vsej Sloveniji, kot ga že koristijo upokojenci.
- **Podnebna vozovnica.** Uvedli bomo "Podnebno vozovnico", letno vozovnico za vse oblike javnega prevoza.
- **Dostopnost in pogostost.** Vzpostavili bomo pogost in dostopen javni prevoz po vsej državi.
- **Hitre železnice.** Hiter in pogost potniški železniški promet bo največji infrastrukturni in logistični projekt naslednjega mandata. Z vlakom v šolo, na univerzo, v službo in tudi na ljubljansko letališče.
- **Odprava subvencij za fosilna goriva.** Odpravili bomo fosilne subvencije in davčne oprostitve za kerozin.
- **Aktivna mobilnost.** Spodbujali bomo aktivno mobilnost, vključno z znižanjem DDV za kolesa in e-kolesa.

5. Javni prostor za ljudi

- **Javni prostor pripada vsem.** Borili se bomo proti privatizaciji in komercializaciji javnega prostora, vzpostavili ga bomo kot prostor skupnega. Javni prostor naj služi druženju, aktivnemu preživljanju prostega časa, ne parkiriščem.
- **Več zelenih javnih površin.** Varovali in širili bomo javne zelene površine, krepili parkovne in rekreativne površine ter ohranjali mestna drevesa.
- **Dostopnost za vse.** Zagotovili bomo dostopnost javnega prostora za vse – otroke, starejše, senzorno ali gibalno ovirane.

6. Kmetijstvo in prehrana kot temelj zdravja

- **Kmet bo vedno imel našo podporo.** Kmet je temelj prehranske varnosti, skrbnik krajinske podobe in kvalitete rodovitnih površin.
- **Za lokalno in trajnostno kmetijstvo.** Izdatno bomo podpirali lokalno, ekološko in regenerativno kmetijstvo.
- **Zdravje na prvem mestu.** Uveljavili bomo prehranske in kmetijske politike, ki dajejo prednost zdravju ljudi, kakovosti hrane in dobrobiti živali pred dobički agroindustrije.
- **Enotna strategija za zdravo družbo.** Povezali bomo kmetijsko, prehransko in zdravstveno politiko v enotno strategijo za zdravo, samooskrbno in odpornejšo družbo.
- **Kmetje, skupaj močnejši.** Spodbujali bomo povezovanje kmetov, ki omogoča lažje investiranje v skupno infrastrukturo za odpornost na podnebne spremembe (namakalni sistemi, mreže proti toči, skupna skladišča in logistika).

7. Prilagajanje podnebnim spremembam

- **Ambiciozen podnebni zakon.** Zahtevali bomo sprejem ambicioznega podnebnega zakona, ki bo povezal vse ključne politike.
- **Načelo »*ne škoduj*«.** Dosledno bomo uveljavljali načelo "*ne škoduj*", s katerim bomo zagotovili, da ukrepi na posameznih področjih ne bodo hkrati povzročali škode okolju ali zavirali nujnih podnebnih prilagoditev.
- **Podnebna odgovornost javnih investicij.** Vsaka javna naložba bo morala dokazati podnebno odpornost in ne bo ustvarjala novih tveganj za prihodnje generacije.
- **Skupen sistem podnebnih podatkov.** Vzpostavili bomo enoten javni sistem podnebnih analiz, opozoril in smernic za podporo občinam in regijam.

- **Priprava regij na podnebne spremembe.** Pripravili bomo regionalne načrte prilagajanja na podnebne spremembe z jasnimi cilji, roki in javno spremljanimi kazalniki.
- **Sonaravne rešitve.** Pri poplavah, sušah in vročinskih valovih bomo dali prednost sonaravnim rešitvam, ki zadržujejo vodo, hladijo prostor in varujejo zdravje ljudi.
- **Odpornost na podnebne spremembe.** Krepili bomo odpornost mest, kmetijstva in gozdov na ekstremne vremenske pojave.

8. Javno zdravstvo, dostopno vsem

- **Javno zdravstvo kot temelj solidarne družbe.** Branili bomo javno zdravstvo pred privatizacijo in nadaljnjim propadanjem ter krepili njegovo odpornost in dostopnost.
- **Skrb za zdravstvene delavce.** Poskrbeli bomo za zdravstvene delavke in delavce z boljšimi delovnimi pogoji, stabilnim financiranjem timov, ciljanimi štipendijami in specializacijami tam, kjer primanjkuje kadra, ter z razbremenitvijo administrativnih nalog.
- **Krajše čakalne dobe.** Zmanjšali bomo čakalne dobe z boljšo organizacijo, dodatnimi javnimi kapacitetami in preglednim upravljanjem čakalnih seznamov, brez privatizacijskih obvodov.
- **Primarna raven kot hrbtenica zdravstva.** Okrepili bomo primarno zdravstvo in mrežo nujne medicinske pomoči, kar bo omogočilo razreševanje večine primerov na teh dveh ravneh. S tem razbremenimo sekundarno in terciarno raven ter zmanjšamo čakalne vrste za specialistične preglede.
- **Ločitev javnega in zasebnega.** Nadaljevali bomo s sprejemanjem ukrepov, ki javni zdravstveni sistem ločujejo od zasebnih interesov.

- **Digitalizacija zdravstva.** Poenotili bomo informacijske sisteme v javnem zdravstvu ter uvedli digitalizacijo in uporabo umetne inteligence v zdravstvu.
- **Preventiva in duševno zdravje.** Okrepili bomo zdravstveno preventivo, programe duševnega zdravja in lokalne programe pomoči.
- **Pravični prispevki za zdravstvo.** Obvezni zdravstveni prispevek bomo nadomestili s pravično dajatvijo.
- **Konec preplačevanja.** Prevetrili bomo normative v javnem zdravstvu ter cenike storitev. Ustanovili bomo javno podjetje za nakup medicinskega materiala in opreme ter tako preprečili njihovo preplačevanje.

III

GOSPODARSTVO IN EKONOMSKA DEMOKRACIJA

DELAVEC NI STROŠEK, PAČ PA TEMELJ GOSPODARSTVA.

Delo in znanje postavljamo v središče gospodarstva. Gospodarski razvoj ne sme temeljiti na nizkih plačah in slabih delovnih pogojih, negotovih zaposlitvah in odvisnosti od zunanjih interesov, temveč na ljudeh, ki ustvarjajo vrednost, ter na znanju, inovacijah in dolgoročni odgovornosti.

Slovensko gospodarstvo že desetletja išče model lastništva, ki bi zagotavljal stabilnost, razvoj in družbeno odgovornost. Menjave lastnikov – od nepreglednih privatizacij do koncentracije kapitala in naraščajočega vpliva tujega lastništva – niso prinesle trajnega odgovora na vprašanje, kdo dejansko skrbi za razvoj podjetij, ljudi in skupnosti, v katerih delujejo.

Zeleno-leva koalicija Levica in Vesna ponuja jasno alternativo: ekonomsko demokracijo in krepitev lastništva zaposlenih. Zaposleni so tisti, ki imajo največji interes za dolgoročen, inovativen in stabilen razvoj podjetij, saj v njih ustvarjajo, živijo in gradijo svojo prihodnost. Lastništvo zaposlenih pomeni večjo odgovornost, večjo produktivnost in pravičnejšo razdelitev ustvarjenega bogastva.

To je tudi odgovor na položaj Slovenije v globalnem gospodarstvu. Čeprav se po razvitosti približujemo povprečju Evropske unije, brez spremembe razvojne smeri ostaja tveganje, da bomo obstali v vlogi podizvajalca tujih korporacij z omejeno dodano vrednostjo. Tak razvoj spodbuja izseljevanje, zavira inovacije in zmanjšuje politično moč države.

Zato se zavzemamo za aktivno razvojno državo, ki zna določiti strateške gospodarske prioritete, vlagati v znanje in tehnologijo ter usmerjati razvoj v ustvarjanje močnih slovenskih podjetij in blagovnih znamk z visoko dodano vrednostjo. Gospodarstvo mora služiti družbi in ne obratno.

KAKO BOMO TO DOSEGLI

1. Ekonomska demokracija

- **Krepitev lastništva zaposlenih.** Krepili bomo model lastništva zaposlenih ESOP, ki smo ga razvili in pri katerem prek skupnega sklada zaposleni postopoma pridobivajo lastniški delež v podjetju, sklad pa je financiran iz dobička podjetja.
- **Podpora delavskim odkupom.** Zagotovili bomo finančno, pravno in svetovalno podporo delavcem pri odkupih podjetij, zlasti ob prenosih lastništva zaradi upokojevanja lastnikov.
- **Soupravljanje v podjetjih.** S spremembami zakonodaje bomo okrepili soupravljanje zaposlenih, ki je v Sloveniji zapisano v 75. členu ustave, in zagotovili, da bo sodelovanje delavcev pri upravljanju v Sloveniji dejansko zaživelo.

2. Dostojni delovni pogoji

- **Konec prekarnosti in prisilnega samozaposlovanja.** Odločno bomo ukrepali proti zlorabam nestandardnih oblik dela.
- **Učinkovit nadzor in sankcije.** Okrepili bomo inšpekcijski nadzor in dosledno kaznovali kršitve delovnopravne zakonodaje.
- **Močni sindikati in kolektivne pogodbe.** Podpirali bomo sindikalno organiziranje, kolektivna pogajanja in brezplačno pravno pomoč delavcem v delovnopravnih sporih.

- **Krajši delovni čas.** Podjetjem, ki to želijo, bomo omogočili, da 30-urni delovni teden šteje kot polni delovni čas in polno plačilo.
- **Pravica do odklopa.** Zagotovili bomo jasno ločitev delovnega časa od zasebnega življenja.

3. Gospodarska in inovacijska politika

- **Odgovorno upravljanje državnih podjetij.** Podjetja v državni lasti bomo upravljali odgovorno, z jasnimi cilji glede odnosa do zaposlenih, okolja in dolgoročnega razvoja.
- **Razvoj slovenskih blagovnih znamk.** Sistematično bomo spodbujali razvoj lastnih blagovnih znamk, končnih izdelkov in višje dodane vrednosti namesto anonimnih podizvajalskih vlog.
- **Narejeno v Sloveniji – znak kakovosti.** Krepili bomo znamko *Narejeno v Sloveniji* kot jamstvo znanja, inovacij in kakovosti.
- **Aktivna industrijska politika.** Sprejeli bomo jasno nacionalno industrijsko strategijo z opredeljenimi prednostnimi panogami in srednjeročnimi cilji ter usmerjeno podporo perspektivnim podjetjem.
- **Povezovanje znanja in gospodarstva.** Okrepili bomo programe mladih raziskovalcev v podjetjih in kompetenčne centre.
- **Razvojno financiranje.** Spodbujali bomo aktivacijo neizkoriščenih bančnih vlog in okrepili razvojne sklade za financiranje razvojnih in inovacijskih naložb.

4. Zeleni prehod kot temelj razvoja

- **Krožno gospodarstvo kot standard.** Uveljavili bomo krožno gospodarstvo kot standard, vključno s pravico do popravila in ponovne uporabe.
- **Spodbude za zeleni prehod.** Okrepili bomo davčne in finančne spodbude za podjetja, ki vlagajo v čiste tehnologije in energetsko učinkovitost.

- **Slovenski les v gradnji.** Spodbujali bomo uporabo slovenskega lesa v gradnji in stanovanjski gradnji, s čimer bomo povečali dodano vrednost domače lesne industrije ter hkrati zmanjšali okoljski odtis gradnje.
- **Zelena javna naročila.** Vzpostavili bomo vlogo države kot prvega kupca zelenih inovacij prek javnih naročil.
- **Krajše, lokalne verige vrednosti.** Podprli bomo lokalne verige vrednosti in zadružne modele.
- **Znanje za zeleni prehod.** Zeleni prehod bomo povezali z razvojem domačega znanja za ustvarjanje tržne prednosti in kakovostnih delovnih mest.

5. Pravična davčna politika

- **Manj davkov na delo, več na onesnaževanje in bogastvo.** Davčno breme bomo premaknili z dela na onesnaževalce, dohodke iz kapitala, dobičke podjetij ter premoženje velikih vrednosti.
- **Načelo "*onesnaževalec plača*".** Uvedli bomo okoljske davke in olajšave po načelu "*onesnaževalec plača*".
- **Spodbujanje domačih investicij.** Z davčnimi spodbudami bomo zagnali reinvesticije dobička v razvoj, lokalna okolja, znanje in čiste tehnologije s ciljem vlaganj v Sloveniji.
- **Vsako delo šteje.** Postopoma bomo uveljavili pravičnejši davčni in socialni sistem, v katerem so vse oblike dela priznane, zaščitene in vključene v socialno varnost po načelu "*vsako delo šteje*".

6. Digitalna preobrazba in umetna inteligenca

- **Poenostavitev javnih storitev.** Poenostavili bomo postopke in pospešili digitalizacijo javnih storitev z uporabniku prijaznimi, preglednimi in dostopnimi rešitvami.
- **Tehnologija za krajši delovnik, ne za odpuščanja.** Zavzeli se bomo, da povečanje produktivnosti, ki ga bo omogočila umetna inteligenca, izkoristimo za skrajševanje delovnikov in izboljševanje kakovosti življenja, ne pa za povečanje potrošnje ali zmanjševanje zaposlenosti.
- **Digitalizacija malih in srednjih podjetij.** Vzpostavili bomo programe za digitalno preobrazbo malih in srednjih podjetij, usmerjene v energetsko učinkovitost, kakovost proizvodov in produktivnost, ne v oženje pravic.
- **Umetna inteligenca v javno korist.** Podprli bomo razvoj in uporabo umetne inteligence v proizvodnji, energetiki, logistiki in javnih storitvah v korist zaposlenih in podjetij ob jasnih pravilih: človekova odgovornost, prepoved diskriminacije, preglednost in varovanje osebnih podatkov.
- **Dostopna raziskovalna infrastruktura.** Okrepili bomo javno raziskovalno infrastrukturo (podatki, računalniške kapacitete, odprte platforme), da bo umetna inteligenca dostopna tudi raziskovalnim institucijam, javnemu sektorju ter malim in srednje velikim podjetjem, ne le največjim korporacijam.
- **Pravice delavcev v dobi algoritmov.** Zavarovali bomo delavke in delavce v dobi algoritmov: pravica do razlage avtomatiziranih odločitev, prepoved diskriminatornega profiliranja, omejitve digitalnega nadzora in spoštovanje delovnega časa.

IV

VARNOST IN MIR

VARNOST SE NE ZAČNE Z OROŽJEM, AMPAK S SKUPNO ZAVEZO MIRU.

Svet se sooča s prepletom kriz. Zgolj vojaški koncepti varnosti ne zadoščajo več, saj so grožnje postale večplastne. Vojaško najmočnejše države svet vlečejo v kaos in ustvarjajo tveganja za vojno; podnebne spremembe spodbujajo množične migracije in netijo konflikte, prinašajo vse bolj pogoste poplave, suše, požare in vročinske valove; energetska in prehranska odvisnost povečujeta ranljivost države; digitalna infrastruktura je izpostavljena kibernetskim napadom; okoljski kriminal neposredno ogroža zdravje ljudi; hkrati pa so sistemi zaščite, reševanja in poveljevanja pogosto razdrobljeni in slabo koordinirani.

Varnost ni več zgolj vprašanje meja in orožja, temveč tudi vprašanje dostopa do čiste vode, varne hrane, stabilne energije, delujoče infrastrukture, socialne varnosti in zaupanja ljudi v institucije. Brez tega ni ne miru ne svobode.

Vzpostaviti moramo celostno, sodobno in humano varnostno politiko, ki postavlja ljudi, naravo in skupnost v središče. Varnost razumemo kot pogoj za kakovostno življenje, socialno pravičnost in demokratično stabilnost. Cilj je odporna družba, ki zna preprečevati krize, se nanje hitro odzvati in po njih pravično obnoviti skupnost. Slovenija mora postati država, kjer je varnost skupna dobrina, kjer so sistemi zaščite močni, pregledni in pod demokratičnim nadzorom, vojska pa jasno umeščena kot podporna sila civilni družbi, ne kot nadomestilo za socialno politiko ali civilno zaščito.

KAKO BOMO TO DOSEGLI

1. Miroljubna zunanja politika

- **Zunanja politika miru.** Vodili bomo zunanjo politiko, ki temelji na politiki miru, človekovih pravicah in odgovornosti do prihodnjih generacij, usmerjeno v slovensko in evropsko varnost, medsosedsko prijateljstvo in mednarodno sodelovanje in solidarnost.
- **Vzajemnost je pogoj varnosti.** Krepili bomo mednarodne organizacije, kot sta EU in OZN, ki so temelj naše varnosti in suverenosti.
- **Aktivna vloga Slovenije v EU.** Prevzeli bomo aktivno vlogo v EU pri zelenem prehodu, krepitvi socialnih pravic in demokracije.

2. Vloga vojske in strateška obramba

- **Umik iz NATA.** Smo za umik Slovenije in evropskih držav iz zveze NATO – naša izbira je samostojen evropski varnostni obroč, ki bo zajemal obrambno, energetsko in prehransko varnost.
- **Vojska za zaščito ljudi.** Vlogo vojske bomo na novo opredelili kot podporno silo pri naravnih nesrečah, inženirski pomoči, logistiki in kibernetski varnosti.
- **Enotno poveljevanje v krizah.** Vzpostavili bomo enoten center poveljevanja za krizne situacije, ki bo povezoval civilno zaščito, policijo, zdravstvo in vojsko.
- **Manj orožja, več dvojne rabe.** Zavzemali se bomo za čim nižje obrambne izdatke ter te v največjem možnem obsegu usmerjali v dvojno rabo: za zagotavljanje kritične infrastrukture, gradnjo bolnišnic, reševanja, medicinskih enot, obrambe pred naravnimi nesrečami ipd.

3. Krepitev zaščite in reševanja pred naravnimi nesrečami

- **Močna civilna zaščita in reševanje.** Sistematično bomo okrepili civilno zaščito, gorsko reševalno službo, gasilske enote in druge prostovoljne reševalne službe z dolgoročnim financiranjem, sodobno opremo in stalnim usposabljanjem.
- **Hitrejša sanacija škod.** Ustanovili bomo stalne samodejne mehanizme za sanacijo škode, ki bodo omogočali hitro pomoč prizadetim brez dolgotrajnih birokratskih postopkov.
- **Pripravljenost na krize.** Vzpostavili bomo nacionalne standarde pripravljenosti in preventive za krizne scenarije v primeru oboroženih konfliktov ali naravnih nesreč.
- **Zgodnje opozarjanje**. Vzpostavili bomo enoten sistem monitoringa in zgodnjega obveščanja.
- **Preprečevanje brutalnih posegov v prostor.** Preprečevali bomo goloseke, gradnjo na poplavnih območjih in druge posege, ki dolgoročno ogrožajo ljudi, naravo in lokalne skupnosti.

4. Prehranska, vodna in energetska varnost

- **Evropski varnostni obroč.** V okviru EU se bomo zavzemali za vzpostavitev Evropskega varnostnega obroča, ki bo poleg skupnih obrambnih zmogljivosti obsegal tudi skupne kapacitete EU na področju zagotavljanja prehranske in energetske varnosti.
- **Prehranska varnost.** Spodbujali bomo lokalno pridelavo hrane, pogodbene odkupe in kratke dobavne verige ter zaščitili avtohtone rastlinske vrste.
- **Energetska varnost.** Razvijali bomo decentralizirane, lokalne in regionalne energetske zmogljivosti za večjo odpornost ob izpadih.

- **Voda je naše bogastvo.** Vodne vire bomo opredelili kot gradnike nacionalne varnosti in jih zaščitili kot javno dobrino. Nasprotovali bomo podeljevanju dolgoročnih koncesij za izkoriščanje vodnih virov in vzpostavili strog nadzor nad njihovo rabo.
- **Strateške rezerve.** Vzpostavili bomo strateške zaloge hrane in nujnih zdravil.

5. Podnebna varnost

- **Podnebna varnost je nacionalna varnost.** Podnebna tveganja bomo vključili v vse nacionalne varnostne in razvojne strategije in vzpostavili stalni državni mehanizem za hitro odzivanje na podnebne krize.
- **Zadrževalniki proti sušam in poplavam.** Načrtovali in zgradili bomo ustrezno število zadrževalnikov vode s ciljem omiliti posledice suš in poplav.
- **Zaščita kritične infrastrukture.** Načrtovali in zaščitili bomo kritično infrastrukturo pred podnebnimi tveganji.
- **Zaščita pred naravnimi nesrečami.** Vzpostavili bomo varnostno upravljanje prostora na območjih z visokim poplavnim, požarnim in plazovitim tveganjem.
- **Dostopnost javnih storitev**. Zagotovili bomo neprekinjeno delovanje javnih storitev ob ekstremnih vremenskih dogodkih.

6. Digitalna varnost

- **Kibernetska varnost.** Vzpostavili bomo nacionalni sistem kibernetske varnosti za zaščito kritične infrastrukture.
- **Zaščita osebnih podatkov.** Okrepili bomo zaščito osebnih podatkov in digitalnih pravic prebivalk in prebivalcev.
- **Javna digitalna infrastruktura.** Vzpostavili bomo javno in odprto digitalno infrastrukturo pod demokratičnim nadzorom.

- **Digitalna pismenost in odpornost.** Sistematično bomo izobraževali za digitalno pismenost, varno rabo in kibernetsko odpornost.
- **Varna raba umetne inteligence.** Uvedli bomo jasne standarde za varno in pregledno uporabo umetne inteligence ter okrepili zaščito demokratičnih procesov pred zlorabami in dezinformacijami.

V

DEMOKRACIJA IN SVOBODA

MOČ LJUDI IN SKUPNOSTI.

Demokracija in svoboda sta temelja naše civilizacije, a nista dani, temveč priborjeni na pogorišču najhujših vojn ter v številnih bojih za emancipacijo žensk, manjšin, narodov, delavcev v zadnjih dveh stoletjih. Danes ju nič bolj ne ogroža kot to, da ju jemljemo kot nekaj samoumevnega. Temeljna zaveza Levice in Vesne je, da ne bomo dopustili, da ju izgubimo, in še bolj gotovo ne, da bi nam bili odvzeti. V trenutku, ko je demokracija v krizi, je naš namen krepiti in poglobiti jo.

Slovensko in evropsko družbo vse pogosteje razjedajo zlonamerne informacijske kampanje, sovraštvo, manipulacije in skrajne ideologije. Brez aktivnega državljanstva in močnih javnih institucij demokracija postane prazna lupina.

Svoboda ni odsotnost pravil – svoboda je moč odločanja. Demokratična družba je tista, v kateri so ljudje nepristransko informirani in imajo dejanski vpliv na odločitve, ki oblikujejo njihova življenja, in v kateri pravila veljajo za vse enako. Samo samozavestna, demokratična in pravna država lahko dolgoročno varuje socialno pravičnost, okolje in skupno prihodnost.

KAKO BOMO TO DOSEGLI

1. Več demokracije, bližje ljudem

- **Referendumski dan.** Uvedli bomo referendumski dan vsako leto na isti dan.
- **Dialog z državljani in civilno družbo.** Vzpostavili bomo redne državljanske forume in posvetovanja s civilno družbo o ključnih razvojnih vprašanjih.
- **Digitalna demokracija.** Razvili bomo odprtokodna, javno dostopna, varna digitalna orodja za vključujoče odločanje ter zagotovili podporo vsem, da digitalizacija ne bo izključujoča.
- **Nadzor nad javnim denarjem.** Okrepili bomo nadzor nad porabo javnih sredstev in nad vplivi na odločanje.
- **Vključujoča družba.** Demokratična je lahko le družba, ki vključuje vse.

2. Neodvisni mediji

- **Neodvisni mediji.** Razvijali bomo nove sheme podpore medijem za njihovo neodvisnost in razvoj.
- **Zaščita novinarskega poklica.** Ščitili bomo novinarski poklic in novinarje pri neodvisnem in svobodnem poročanju.
- **Neodvisna RTV Slovenija.** RTV Slovenija mora ostati neodvisna javna medijska hiša brez vpliva politike. Zagotavljali bomo njeno stabilno financiranje.
- **Podpora nepridobitnim medijem.** Skupnostnim in nepridobitnim medijem bomo olajšali dostop do frekvenc in gostovanj na javni digitalni infrastrukturi
- **Borili se bomo proti kovanju dobičkov na račun sovraštva in laži.** Z regulacijo algoritmov se bomo zoperstavili moči tehnoloških korporacij, z močnimi javnimi mediji in izobraževanjem pa pred interesi kapitala zavarovali pravico ljudi do resnice.
- **Krepitev medijske pismenosti in boj proti lažnim informacijam na spletu.**

3. Boj proti korupciji in zlorabam

- **Odločen boj proti korupciji.** Okrepili bomo nadzorne organe in jih podprli v ostrem preganjanju korupcije in gospodarskega kriminala. Preprečevali bomo veriženje podjetij.
- **Učinkovito pravosodje.** Zagotovili bomo zakonske podlage za učinkovito delo pravosodnih organov pri odkrivanju, pregonu in sojenju v zadevah gospodarskega kriminala in spremljali njihovo izvajanje.
- **Pravna država.** Zagotovili bomo politično neodvisno sodstvo ter avtonomne in učinkovite ostale organe nadzora in pregona.
- **Izvor premoženja.** Dosledno bomo preverjali izvor premoženja.
- **Davčne oaze.** Ostro se bomo zoperstavili izmikanju plačevanju davkov preko davčnih oaz.

4. Obramba demokracije in človekovih pravic

- **Zaščita človekovih pravic.** Človekove pravice so nedotakljive. Le-te bomo širili in se uprli vsakemu poskusu njihovega krčenja.
- **Pravice žensk in enakopravnost.** Odločno bomo ščitili pravice žensk, enakopravnost spolov, reproduktivne pravice in pravico do splava.
- **Ničelna toleranca do sovraštva.** Odločno se bomo zoperstavili skrajni desnici, lažnim novicam in sovražnemu govoru ter manipulacijam na volitvah in referendumih.
- **Nediskriminacija.** Odpravljali bomo vse oblike negativne diskriminacije in krepili enakost, ne glede na vse osebne okoliščine.
- **Ničelna toleranca do femicida.** Zagotovili bomo strožji pregon femicida in vseh drugih kaznivih dejanj iz sovraštva.
- **Pravice LGBTIQ+.** Ščitili bomo pravice LGBTIQ+ oseb.
- **Dostojno življenje invalidov.** Še naprej bomo zagotavljali dostojno, aktivno in samostojno življenje invalidov ter dostopnost proizvodov, storitev in infrastrukture zanje.

5. Močne lokalne skupnosti

- **Regionalizacija.** Slovenija potrebuje regionalizacijo, da se bodo lahko vsi deli države enakomerno razvijali.
- **Skladen regijski razvoj.** Lokalne skupnosti morajo biti nosilci pravičnega razvoja, krepiti je potrebno institucije izven centra države, omogočiti delovna mesta, povezljivost in s ciljnimi ukrepi strateško načrtovati razvoj celotne Slovenije.
- **Prostorska pravičnost.** Krepitev dostopnosti javnih storitev, kot so osebni zdravnik, knjižnica, bankomat, pošta, predšolsko varstvo, osnovna šola, javni prevoz in oskrba starejših, je temelj za kvaliteto življenja, zato morajo biti javne storitve dostopne vsem.
- **Odločanje bliže ljudem.** Uvedli bomo participativne proračune na lokalni ravni, da bodo lahko prebivalci neposredno soodločali o porabi javnega denarja v lokalnih skupnostih.
- **Povezane skupnosti.** Spodbujali bomo razvoj skupnostnih projektov, kot so energetske skupnosti, zadruge, tržnice, društva, programi vzajemne pomoči in skupni prostori.

SKLEP

Ta manifest nosi naslov Čas odločitve, saj živimo v trenutku preloma. Nadaljevanje poglabljanja neenakosti, koncentracije bogastva in spreminjanja demokracije v prazen spektakel, je pot v kaos, brezvladje in vzpon tistih, ki bodo vladali s surovo močjo. O tem so pisali že stari Grki: če dopustimo, da demokracija zdrsne v kaos, iz nje vstane tiranija. Prva polovica 20. stoletja, najtemnejši čas, ki ga je Evropa doživela, nam služi kot živ opomin na to.

Čas odločitve kliče po prelomu s starim. Kapitalistični sistem, ki uničuje planet, moramo prevprašati v temeljih. Demokracijo, ki bledi pred našimi očmi, moramo okrepiti in poglobiti; kjer je treba, zastaviti na novo. In nenazadnje, treba je prevrednotiti vrednote.

Živimo v svetu, v katerem je denar postal vrhovna vrednota, merilo vsega. Uspeh se meri v premoženju, »heroji« so tisti, ki imajo največ, ne glede na to, kako so do denarja prišli, in ne glede na ceno, ki so jo za to plačali drugi. Tak svet nagrajuje pohlep in kaznuje odgovornost. Slavi kopičenje in prezira delo. To ni naravni red stvari – to je politična izbira. In vsaka politična izbira je lahko tudi drugačna.

Resnični nosilci družbe niso najbogatejši, ampak delavke in delavci, ki ustvarjajo vrednost. Tisti, ki skrbijo, rešujejo, poučujejo, gradijo. Gasilci, zdravstveni delavci, učitelji, inženirji, prostovoljci. Brez njih družba ne obstaja. To so naši resnični heroji. Če politika njih potiska na rob, potem je zgrešila svoj namen.

Zeleno-leva koalicija Vesna in Levica ponuja jasno alternativo. Ne obljubljamo udobja brez sprememb. Ponujamo smer, ki zahteva pogum. Politiko, ki postavlja skupno pred zasebno, prihodnost pred kratkoročne dobičke in človeka, delo in znanje pred denar.

Naš odgovor temelji na petih stebrih, ki skupaj tvorijo celoto.

- Blaginja za vse, ne le za peščico. Kot družba nikogar ne smemo puščati zadaj, delo ne sme voditi v revščino. Stanovanje, energija in oskrba pa so pravice, ne privilegiji.

- Okolje in zdravje. Zdravje ljudi in varovanje narave postavljamo pred kapital – in od politike zahtevamo, da začne misliti na naslednje generacije.

- Gospodarstvo in ekonomska demokracija. Krepimo vlogo zaposlenih v gospodarstvu, delo in znanje postavljamo v središče. Gradimo lastne blagovne znamke, krepimo lokalno, da stopimo iz polperiferne vloge v svetu.

- Varnost in mir. Koncept varnosti širimo na podnebno, prehransko in energetsko varnost. Varnost se ne začne z orožjem, pač pa s sodelovanjem z drugimi, z zavezanostjo skupnemu okviru. V zvezi NATO tega ni, zato predlagamo, da se EU postavi na svoje noge in umakne iz Nata.

- Demokracija in svoboda. Zavezujemo se, da bomo branili demokracijo: princip, da ima vsak od nas glas, možnost odločanja in pravico biti vključen. Ne bomo dopustili rušenja pravne države, še manj podreditve medijev politiki. Predlagamo, da se uvede referendumski dan po zgledu Švice in se v Sloveniji končno vzpostavijo regije, ki bodo omogočale skladen razvoj.

Zato je ta manifest vprašanje nam vsem:
Ali smo pripravljeni vzeti odgovornost za prihodnost v svoje roke?

Srečko Kosovel je zapisal:

»Človek je poslanec celote.
Kar čuti, da mora napraviti,
mora napraviti za celoto.«

To je bistvo tega manifesta. In to je naša zaveza v času odločitve.

ČAS ODLOČITVE
VOLILNI MANIFEST

Levica
Prešernova 3
1000 Ljubljana

info@levica.si
www.levica.si

info@vesnazelenastranka.si
www.vesnazelenastranka.si

prva izdaja
Ljubljana, februar 2026

Naklada 1000 izvodov.